

Utbildningsutskottets betänkande 1985/86:25

om anslag till utbildning för kultur- och informationsyrken (prop. 1985/86:100)



UbU
1985/86:25

Åttonde huvudtiteln

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1985/86:100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under punkt D 12. Utbildning för kultur- och informationsyrken (s. 270–280) jämte motioner.

Propositionen

Regeringen har föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att inrätta tjänster som professor i enlighet med vad som förordats i propositionen,
2. godkänna vad som föreslagits i propositionen rörande utbildning i fri konst och design vid universitetet i Umeå,
3. bemyndiga regeringen att inrätta en allmän utbildningslinje, bebyggelseantikvariska linjen om 120 poäng den 1 juli 1986,
4. bemyndiga regeringen att inrätta en påbyggnadslinje i restaureringskonst om 40 poäng den 1 juli 1987,
5. fastställa planeringsramar i enlighet med vad som förordats i propositionen,
6. till Utbildning för kultur- och informationsyrken för budgetåret 1986/87 anvisa ett reservationsanslag av 208 936 000 kr.

Motionerna

1985/86:Ub406 av Monica Öhman m. fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av att den framtida utvidgningen av journalistutbildningen med ett tredje år på högskolenivå för Norrlands del förläggs till Kalix alternativt Luleå,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av att den nuvarande grundutbildningen inom journalistutbildningen vid Kalix folkhögskola jämföras med journalisthögskolans första år,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av att journalistutbildningen i Norrbotten får samma högskolestatus som övriga journalisthögskoleutbildningar i landet.

1985/86:Ub512 av Rune Ångström m. fl. (fp) vari — med hänvisning till vad som anförts i den till kulturutskottet remitterade motionen 1985/86:Kr217 — yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande möjligheterna att initiativ tas för att åstadkomma en ökad journalist- och mediautbildning på de norrländska högskoleorterna.

1985/86:Ub523 av Bo Forslund m. fl. (s) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas
3. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om att informationsutbildningen vid högskolan i Sundsvall — Härnösand förstärks på angivet sätt.

1985/86:Ub524 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari — med hänvisning till vad som anförts i den till kulturutskottet remitterade motionen 1985/86:Kr229 — yrkas att riksdagen till Utbildning för kultur- och informationsyrken för anslagsposten Danshögskolan för budgetåret 1986/87 anvisar 1 000 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit.

1985/86:Ub548 av Paul Lestander (vpk) och Alexander Chrisopoulos (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att åtgärder vidtas för inrättande av en scenskola i Norrbotten.

1985/86:Ub602 av Hans Nyhage (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att studiefinansieringen vid den särskilda bibliotekarieutbildningen vid högskolan i Borås löses på sätt som anges i motionen.

1985/86:Ub618 av Per Unckel m. fl. (m) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas
15. att riksdagen beslutar om försöksverksamhet med en ny form av journalistutbildning i enlighet med vad som i motionen anförts.

1985/86:Ub807 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

12. att riksdagen beslutar att under anslaget D 12. Utbildning för kultur- och informationsyrken anslå 1 500 000 kr. utöver vad regeringen har föreslagit.

1985/86:Ub812 av Pär Granstedt m. fl. (c) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

17. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till införandet av en journalistutbildning för personer som genomgått grundläggande högskoleutbildning.

1985/86:Ub825 av Per-Ola Eriksson (c) och Britta Bjelle (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att den framtida förlängningen av journalistutbildningen med ett år på högskolenivå för Norrlands del förläggs till Kalix eller Luleå,

2. att riksdagen beslutar att den nuvarande grundutbildningen av journalister vid Kalix folkhögskola jämföras med första året i den akademiska journalistutbildningen.

Professurer och inrättande av vissa linjer

Riksdagen föreslås bemyndiga regeringen att inrätta inalles tio *tjänster som professor* vid konstfackskolan och vid konsthögskolan i Stockholm samt vid de konstnärliga utbildningarna vid universitetet i Göteborg.

Utrymme för nio av professurerna — sju vid konstfackskolan och två i Göteborg — skapas genom omvandling av huvudlärar- eller lektorstjänster och vissa resursförstärkningar. Principbeslut om sådana omvandlingsmöjligheter har tidigare fattats av riksdagen i samband med beslut om ny arbets- och tjänsteorganisation för lärare i den statliga högskolan (prop. 1984/85:57, UbU 1984/85:9, rskr. 1984/85:115).

Vid konsthögskolan föreslås en professur nyinrättad och avse restaureringskonst.

Utskottet tillstyrker att regeringen bemyndigas att inrätta de här aktuella tjänsterna som professor.

I syfte att säkra forskning och utbildning inom bevarandeområdet begärs ett bemyndigande för regeringen att inrätta en *påbyggnadslinje i restaureringskonst om 40 poäng den 1 juli 1987*.

Utskottet har inget att erinra mot att en sådan påbyggnadslinje inrättas.

Ett likartat syfte har förslaget att regeringen skall bemyndigas inrätta *en allmän linje, bebyggelseantikvariska linjen om 120 poäng, den 1 juli 1986*. En sådan linje har sedan år 1978 funnits som lokal linje vid universitetet i Göteborg. Linjen, som ger utbildning också för samhällsplanerande och kulturvårdande arbetsuppgifter, har visat sig tillgodose ett utbildningsbehov av allmän och bestående karaktär. Linjen föreslås inrättas i Göteborg och få 20 nybörjarplatser.

Utskottet tillstyrker inrättandet av linjen.

För att åstadkomma viss geografisk breddning av utbudet av konstnärliga utbildningar föreslås att *linjen för fri konst* och *designlinjen förläggs även till Umeå*, från budgetåret 1987/88 resp. 1988/89. Utskottet noterar att samverkan i fråga om viss utrustning m. m. förutsätts med den bildlärarlinje som redan finns i Umeå.

Utskottet har inget att erinra mot detta förslag.

I motion 1985/86:Ub548 (vpk) hemställs att riksdagen hos regeringen begär att åtgärder vidtas för inrättande av *en scenskola i Norrbotten*. Motionärerna hänvisar till att skådespelarlinjen i dag endast finns i Stockholm, Göteborg och Lund—Malmö. En förläggning även till Norrbotten skulle kunna motiveras med både regionalpolitiska skäl — mer likvärdiga utbildningsmöjligheter för Norrlands ungdom — och kulturella skäl — en bas för kulturellt samarbete på hela Nordkalotten.

Enligt utskottets mening är det nödvändigt att koncentrera till få orter utbildningar med få studerande. Utskottet vill i sammanhanget peka på att skådespelarlinjen tillsammans med musikdramatiska linjen är knappt hälften så stor som de tidigare nämnda linjerna för design och för fri konst. Som framgår av motionen finns skådespelarlinjen redan på tre orter. Situationen på arbetsmarknaden för skådespelare bedöms enligt vad utskottet erfarit som mycket svår under de närmaste åren.

Med det anförda avstyrker utskottet motion 1985/86:Ub548.

Journalistlinjen omfattar i dag 80 poäng och finns i Stockholm och Göteborg.

UHÄ har enligt ett regeringsuppdrag utrett frågan om att komplettera den nuvarande journalistlinjen med en kortare utbildning som påbyggnad på annan högskoleutbildning (UHÄ-rapport 1983:21). Rekryteringen skulle enligt förslaget kunna bli bredare än eljest. I 1985 års budgetproposition anförde föredragande statsrådet att journalistutbildningens utveckling borde ses i samband med hur utbildningsfrågorna inom områdena information och kommunikation kan lösas. En i sig eftersträvarsvärd rekrytering till journalistlinjen av personer med kunskaper inom skilda områden borde enligt statsrådet kunna tillgodoses genom någon form av kvotering vid antagningen till journalistlinjen. Utskottet hade inget att erinra mot vad som hade anförts i propositionen om ytterligare överväganden i frågan (UbU 1984/85:29, rskr. 1984/85:274).

I motionerna 1985/86:Ub618 (m) yrkande 15 och Ub812 (c) yrkande 17 föreslås viss försöksverksamhet med en påbyggnadslinje för journalistutbildning, baserad på annan grundläggande högskoleutbildning. Motionärerna hänvisar till det av UHÄ till regeringen ingivna förslaget, som nu enligt motionärerna snarast bör prövas. Riksdagen bör uppdraga åt regeringen att lägga fram förslag om en journalistutbildning som gör det lättare för personer som genomgått grundläggande högskoleutbildning att söka sig till journalistyrket.

Enligt vad utskottet erfarit bereds för närvarande inom regeringskansliet ett antal frågor rörande journalistutbildningen, bl. a. dess utformning på längre sikt. Med hänsyn härtill anser utskottet att riksdagen bör avslå motionerna 1985/86:Ub618 yrkande 15 och 1985/86:Ub812 yrkande 17.

I motionerna 1985/86:Ub406 (s) yrkande 2 och 1985/86:Ub825 (c, fp) yrkande 2 hemställs att den nuvarande grundutbildningen av journalister vid Kalix folkhögskola jämställs med första året av utbildningen vid journalisthögskolan. I motion 1985/86:Ub406 (s) yrkande 3 hemställs att journalistutbildningen i Norrbotten får samma högskolestatus som journalisthögskolans utbildning. Enligt motionerna 1985/86:Ub406 (s) yrkande 1 och 1985/86:Ub825 (c, fp) yrkande 1 bör riksdagen hemställa att vid en framtida utökning av journalistutbildningen med ett tredje högskoleår denna del av utbildningen för Norrlands del förläggs till Kalix eller Luleå. I motion 1985/86:Ub512 (fp) hemställs slutligen, med hänvisning till vad som anförts i motion 1985/86:Kr217 (fp) yrkande 5, om initiativ för att åstadkomma en ökad journalist- och mediautbildning på de norrländska högskoleorterna.

Enligt utskottets mening är det naturligt att både innehålls- och lokaliseringsfrågor behandlas samlat, om journalistutbildningen skall förändras. Med hänvisning till den beredning som pågår inom regeringskansliet beträffande journalistutbildningen avstyrker utskottet motionerna 1985/86:Ub406, 1985/86:Ub512 och 1985/86:Ub825.

I motion 1985/86:Ub523 yrkande 3 hemställs om en förstärkning av *informationsutbildningen vid högskolan i Sundsvall—Härnösand*. Mot bak-

grund av den roll FoU och teknikspridning har för den regionala utvecklingen föreslås en fortsatt satsning på kommunikationsämnen och på systemvetenskap på denna högskoleort.

Utskottet konstaterar att varken UHÄ eller regeringen har fört fram förslag om inrättande av t. ex. systemvetenskaplig linje vid högskolan i Sundsvall—Härnösand. Utskottet finner inte skäl att frångå UHÄ:s och regeringens bedömning och avstyrker därmed motion 1985/86:Ub523 yrkande 3.

I motion 1985/86:Ub602 (m) hemställs om en lösning av *studiefinansieringen vid den särskilda bibliotekarieutbildningen vid högskolan i Borås*. Denna utbildning har startat budgetåret 1985/86 och avser modern informationsteknologi (40 poäng). Den står, med tio nybörjarplatser per år, öppen för sökande som har avlagt doktorsexamen eller äger motsvarande kompetens. Åldersstrukturen hos dem som kan rekryteras till denna utbildning är sådan att flertalet har familj och oftast stora studieskulder. Den studiefinansiering de för närvarande erbjuds är studiemedel. Detta riskerar att göra utbildningen till ett i ekonomiskt hänseende mindre attraktivt val, särskilt för sådana viktiga rekryteringsgrupper som tekniker och naturvetare, vilka i dag har en mycket gynnsam arbetsmarknad. De studerande bör enligt motionären erbjudas åtminstone ersättning motsvarande utbildningsbidrag för doktorander.

Utskottet vill — inte minst med tanke på det angelägna i att rekrytera tekniker och naturvetare till denna utbildning — framhålla vikten av att den aktualiserade frågan får en så snar lösning som möjligt. Utskottet har erfarit att UHÄ har för avsikt att omgående följa upp den nya varianten av bibliotekarieutbildningen. Därvid kommer också rekryteringsfrågan att granskas. Utskottet vill också erinra om att den år 1985 tillsatta utredningen av studiemedelssystemet m. m. (U 1985:09), som skall vara klar med sitt arbete hösten 1987, bl. a. har att överväga en särbehandling av vissa äldre högskolestuderande med tidigare utbildning och/eller mer omfattande yrkeserfarenhet.

Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet motion 1985/86:Ub602.

Planeringsramar och medelsanvisning

Som framgår av det föregående har utskottet tillstyrkt vad som i budgetpropositionen förordats om inrättandet av en allmän utbildningslinje, bebyggelseantikvariska linjen i Göteborg med 20 intagningsplatser den 1 juli 1986. Utskottet föreslår att riksdagen även i övrigt fastställer planeringsramar för sektorn i enlighet med propositionens förslag.

I vad gäller medelsanvisningen föreslås i budgetpropositionen för budgetåret 1986/87 ett reservationsanslag av 208 936 000 kr. I motion 1985/86:Ub524 (fp) hemställs, med hänvisning till motion 1985/86:Kr229 (fp) yrkande 6, att riksdagen till *danshögskolan* för budgetåret 1986/87 för denna anslagspost anvisar 1 000 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit. Detta kommer enligt motionärerna att öka danshögskolans möjligheter att anordna föreställningar samt ge denna högskola förutsättningar att utvidga sin roll som danskulturcentrum.

Av vad utskottet förra året anförde vid behandlingen av en likartad motion (1984/85:926) framgick att regeringen avsåg att pröva vissa åtgärder för att förändra danshögskolans resurssituation (UbU 1984/85:29, s. 6 f.). Särskilda medel (295 000 kr.) tillfördes danshögskolan redan innevarande budgetår, och samma tillskott har i budgetpropositionen föreslagits för danshögskolan även för budgetåret 1986/87. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motion 1985/86:Ub524.

I motion 1985/86:Ub807 (fp) yrkande 12 hemställs att riksdagen för budgetåret 1986/87 under anslaget D 12. Utbildning för kultur- och informationsyrken anvisar 1 500 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit för en allmän kvalitetsförbättring av utbildningen.

Med hänvisning till det statsfinanisella läget avstyrker utskottet motionen och tillstyrker den av regeringen förordade medelsanvisningen. Riksdagen bör sålunda till Utbildning för kultur- och informationsyrken anvisa ett reservationsanslag av 208 936 000 kr.

Hemställan

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. beträffande *tjänster som professor*
att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta tjänster som professor i enlighet med vad som förordats i proposition 1985/86:100,
2. beträffande *påbyggnadsutbildning i restaureringskonst*
att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta en påbyggnadslinje i restaureringskonst om 40 poäng den 1 juli 1987,
3. beträffande *bebyggelseantikvarisk linje*
att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta en allmän utbildningslinje, bebyggelseantikvariska linjen om 120 poäng, den 1 juli 1986,
4. beträffande *utbildning i fri konst och i design vid universitetet i Umeå*
att riksdagen godkänner vad som föreslagits i proposition 1985/86:100,
5. beträffande *skådespelarutbildning i Norrbottens län*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Ub548,
6. beträffande *försöksverksamhet med alternativ journalistutbildning*
att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Ub618 yrkande 15 och 1985/86:Ub812 yrkande 17,
7. beträffande *journalistutbildning i Norrbottens län*
att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Ub406, 1985/86:Ub512 och 1985/86:Ub825,
8. beträffande *informationsutbildning vid högskolan i Sundsvall—Härnösand*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Ub523,
9. beträffande *studiefinansiering vid den särskilda bibliotekarietutbildningen i Borås*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Ub602,

10. beträffande *planeringsramar*

att riksdagen fastställer planeringsramar i enlighet med vad som förordats i proposition 1985/86:100,

11. beträffande *viss medelsanvisning till danshögskolan*

att riksdagen avslår motion 1985/86:Ub524,

12. beträffande *anslagsbeloppet*

att riksdagen till *Utbildning för kultur- och informationsyrken* med bifall till proposition 1985/86:100 samt med avslag på motion 1985/86:Ub807 yrkande 12 för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 208 936 000 kr.

Stockholm den 13 maj 1986

På utbildningsutskottets vägnar

Georg Andersson

Närvarande: Georg Andersson (s), Pär Granstedt (c), Helge Hagberg (s), Ylva Annerstedt (fp), Lars Svensson (s), Birgitta Rydle (m), Ingvar Johnson (s), Barbro Nilsson (s), Göran Allmér (m), Margareta Hemmingsson (s), Larz Johansson (c), Björn Samuelson (vpk), Marita Bengtsson (s), Birger Hagård (m) och Lennart Alsén (fp).

Reservationer

1. Skådespelarutbildning i Norrbottens län (mom. 5)

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar "Enligt utskottets" och slutar "motion 1985/86:Ub548" bort ha följande lydelse:

Utskottet, som konstaterar att det i de fem Norrlandslänen finns fyra fasta talteatrar men ingen scenskola, finner att en sådan skulle underlätta rekryteringen av skådespelare och ge teatrarne stabilare ensembler. Utskottet har även uppmärksammat möjligheterna till en rekrytering från Nordnorge och Nordfinland, där scenskolor också saknas. En scenskola i Norrbotten skulle därigenom kunna utvecklas till ett kulturellt samarbetsprojekt på Nordkalotten. Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Ub548 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om inrättande av skådespelarutbildning i Norrbottens län.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *skådespelarutbildning i Norrbottens län*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Ub548 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Försöksverksamhet med alternativ journalistutbildning (mom. 6)

UbU 1985/86:25

Pär Granstedt (c), Ylva Annerstedt (fp), Birgitta Rydle (m), Göran Allmér (m), Larz Johansson (c), Birger Hagård (m) och Lennart Alsén (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar "Enligt vad" och slutar "1985/86:Ub812 yrkande 17" bort ha följande lydelse:

Goda skäl talar för att det försöksvis bör inrättas en ettårig journalistutbildning som påbyggnad på annan högskoleutbildning. Ett sådant alternativ skulle ge möjlighet för vissa grupper studerande att genomgå relativt omfattande högskolestudier med en viss ämnesinriktning och därefter komplettera dessa med en grundläggande journalistutbildning. Härigenom skulle den kunskapsmässiga kompetensen och bredden bland dem som rekryteras till journalistyrket kunna vidgas. Utbildningspolitiskt ligger det också ett värde i att de som först senare under sin studietid blir klara över sina journalistiska ambitioner kan få en tillfredsställande journalistisk utbildning utan att behöva avbryta pågående linjeutbildning eller förlänga studietiden med minst två år.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att åtgärder vidtas så att en försöksverksamhet med alternativ journalistutbildning om 40 poäng snarast kan startas. Vad utskottet anført om alternativ journalistutbildning bör riksdagen — med bifall till motionerna 1985/86:Ub618 yrkande 15 och 1985/86:Ub812 yrkande 17 — som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *försöksverksamhet med alternativ journalistutbildning*

att riksdagen med bifall till motionerna 1985/86:Ub618 yrkande 15 och 1985/86:Ub812 yrkande 17 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

3. Viss medelsanvisning till danshögskolan (mom. 11)

Ylva Annerstedt (fp) och Lennart Alsén (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar "Av vad" och slutar "motion 1985/86:Ub524" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är motionärernas förslag starkt motiverat ur såväl kulturpolitisk som utbildningsmässig synvinkel. Den förordade ytterligare medelsanvisningen skulle dels förstärka den verksamhet vid danshögskolan som har direkt betydelse för yrkesutövare inom dans- och mimområdena, dels innebära ett angeläget tillskott till skolans utbildningsresurser. Samtidigt skulle, som motionärerna framhåller, förutsättningarna öka för danshögskolan att befästa sin ställning som ett kulturcentrum inom dansens område.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Ub524 som sin mening ger regeringen till känna att 1 000 000 kr. utöver vad som beräknats i propositionen skall föras upp under anslagsposten Danshögskolan.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *viss medelsanvisning till danshögskolan*
att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Ub524 som sin mening
ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Anslag till Utbildning för kultur- och informationsyrken (mom. 12)

Ylva Annerstedt (fp) och Lennart Alsén (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar "Med hänvisning" och slutar "208 936 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet finner en sådan förbättring angelägen och föreslår att anslaget räknas upp med 1 500 000 kr. utöver vad regeringen förordat. Utskottet föreslår sålunda att riksdagen till Utbildning för kultur- och informationsyrken för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 210 436 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *anslagsbeloppet*
att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Ub807 yrkande 12 och
med anledning av proposition 1985/86:100 till Utbildning för kultur-
och informationsyrken för budgetåret 1986/87 anvisar ett reserva-
tionsanslag av 210 436 000 kr.

Särskilt yttrande

Studiefinansieringen vid den särskilda bibliotekariutbildningen vid högskolan i Borås (mom. 9)

Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anför:

Vi vill i fråga om studiefinansieringen vid den särskilda bibliotekarielinjen vid högskolan i Borås hänvisa till vad vi framhållit i anslutning till en likartad problemställning redovisad i betänkande UbU 1985/86:24 om anslag till utbildning för undervisningsyrken (res. 4). Vi föreslår där en samlad lösning beträffande studiefinansieringen för dem som redan tidigare genomfört omfattande studier eller skaffat sig en omfattande yrkesutbildning som utgör tillträdesvillkor för den aktuella utbildningen.

